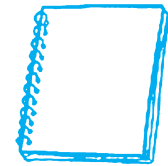

pripremili smo za vas

Odgajatelji zajedno

U posljednje tri godine svjedoci smo pojave osnivanja udruga odgajatelja na području cijele Hrvatske. Organiziranost profesionalnih udruga jedan je od kriterija kvalitete koji rezultira većom profesionalizacijom ovog poziva. U članku pročitajte promišljanja voditeljice Udruge odgajatelja zagrebačkih vrtića o važnosti udruživanja odgajatelja.

**Edita Rogulj, odgajateljica
Udruge odgajatelja
zagrebačkih dječjih vrtića
Zagreb**

Kada bismo pokušali odgajatelje smjestiti u piramidu koja uključuje odgojno-obrazovne djelatnike u vrtiću, gdje bi oni bili? Na samom vrhu kao najvažniji dio piramide, ili na samom dnu, kao temelj kojim sve započinje? U oba bismo slučajeva bili u pravu, što nas vodi do zaključka da su odgajatelji karika kojom odgojno-obrazovni proces i počinje i završava. Kako bi (p)ostao najvažnijom karikom, pred svakim budućim odgajateljem je

velik zadatak koji je ujedno i veliki izazov. Naime, završetkom studija, neformalno obrazovanje odgajatelja tek započinje. Odgajatelj mora cijeli svoj radni vijek raditi na vlastitu profesionalnom razvoju, proširivati i obogaćivati svoje znanje, pratiti sve promjene koje zahvaćaju odgojno-obrazovni proces, kako bi na taj način zadovoljio kvalitete koje se u odnosu na njegovu ulogu očekuju danas. Koje su to kvalitete koje mora imati dobar odgajatelj? Prema mišljenju Kramer (1994.), odgajatelj je:

- osoba koja kontinuirano uči i želi pronalaziti i provjeravati različite modele i istraživati ono što ne zna

bez unaprijed formiranog stava da ima odgovor na sva pitanja;

- osoba s izraženom potrebom napredovanja u osobnom i profesionalnom razvoju;
- osoba koja zna dobro promatrati i osluškivati djecu;
- poznavatelj sredine u kojoj radi sa svim njezinim socijalnim, kulturnim i ekonomskim različitostima;
- poznavatelj zakonitosti djetetova rasta i razvoja uz prihvaćanje individualnih različitosti i kvaliteta;
- poznavatelj različitih stilova i intenziteta procesa učenja predškolskog djeteta;
- sklon promišljanju dječje motivacije – zaključak ostavlja otvoren, ne žuri, istražuje, uzima u obzir mišljenje drugih, otvoren za riskantne ideje, za postavljanje istraživačkih pitanja;
- sposoban preuzeti rizik mijenjanja i prilagođavanja unaprijed postavljenog plana;
- spreman za kompromis, improvizacije i kreativno izražavanje;
- fleksibilan – sredinu organizira prema konkretnim potrebama i kontekst doživljava nepredvidljivim.

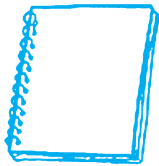
Ove karakteristike podrazumijevaju da bi suvremeni odgajatelj trebao imati dobre kvalitete osobnosti, dozu stalne profesionalne znatiželje

i izvrsnu kvalitetu formalnog obrazovanja. Obrazovanje odgajatelja u Republici Hrvatskoj u skladu s Bolonjskom deklaracijom postalo je trogodišnji stručni dodiplomski studij kojim se osposobljavaju odgajatelji predškolske djece i time stječu naziv stručni suradnik prvostupnik (*baccalaureus*) – odgajatelj predškolske djece. Nažalost, tu za odgajatelje prestaje mogućnost daljnjeg obrazovanja.

Odgajatelji žele nastaviti školovanje

Na adresu Udruge odgajatelja često stižu pitanja vezana uz nastavak školovanja odgajatelja. Potaknuti time, na stranice

pripremili smo za vas

Sklonost promišljanju dječje motivacije jedna je od odlika odgajateljskog poziva

Udruge stavili smo anketu vezanu uz školovanje odgajatelja. Pitanje iz ankete je glasilo: *Kad bi postojala mogućnost, biste li nastavili školovanje?*

V ećina anketiranih odgajatelja smatra da postoji potreba za nastavkom obrazovanja odgajatelja, što uključuje i poslijediplomski studij. 86% odlučilo bi se za nastavak obrazovanja i to 48 % na istom studiju – užu specijalizaciju, 20% na istom studiju radi stjecanja VSS, 15% na nekom drugom studiju, a 3% ispitanika upisalo bi studij različitog programa. Srodni studiji koji su zanimljivi odgajateljima u nastavku njihovog formalnog obrazovanja su: pedagogija, psihologija, defektologija i logopedija. I sama praksa pokazuje veliki interes odgajatelja za nastavkom studija, stoga se postavlja novi zahtjev za reformom obrazovanja odgajatelja. Osobito su za nastavak obrazovanja zainteresirani odgajatelji koji su završili dvogodišnji studij. Oni prvo trebaju svoj status izjednačiti s 'bolonjcima'. To je regulirano *Pravilnikom o postupku i uvjetima za izdavanje potvrde o odgovarajućem stečenom akademskom i stručnom nazivu*, koji je Fakultetsko vijeće Učiteljskog fakulteta donijelo na sjednici od 16. prosinca 2008. godine. Tim izjednačavanjem omogućila

bi se odgajateljima jednaka prava prilikom upisa na daljnji studij. Izjednačavanjem sa svim prvostupnicima u Hrvatskoj, odgajatelji bi mogli nastaviti obrazovanje i na sveučilišnom studiju predškolskog odgoja, ali i na svim ostalim fakultetima. Time se omogućava vertikalna prohodnost odgajatelja u sustavu obrazovanja.

U kolikoj je mjeri neka profesija organizirana, možemo zaključiti uzimajući u obzir kriterije stupnja organiziranosti institucije za profesionalno obrazovanje, tipove organizacija u kojima se ta profesija najčešće zapošljava i organiziranost profesionalnih udruženja – druga.

Ostvarivanje takvih i sličnih reformi i obrazovnih promjena može proizaći iz potreba društva, ali i poticanjem ljudi iz struke. Formiranje strukovnih Udruga odgajatelja diljem Republike Hrvatske – u Zagrebu, Rijeci, Čakovcu, Varaždinu, Splitu, Zadru i Koprivnici – to i potvrđuje.

Odgajatelji zajedno

Udruge koje okupljaju odgajatelje pokazale su želju i potrebu za daljnjom profesionalizacijom struke, kao i potrebu za osobnim razvojem svakog pojedinca u dječjem vrtiću. Pristup struci treba transformirati od monološkog, koji je još uvijek dominantan, u dijaloški – socijalni proces, u kojem aktivno sudjeluju svi sudionici odgovorni za provedbu kvalitetnog odgojno-obrazovnog procesa. Anderson (2001.) smatra da bi se temeljno obrazovanje odgajatelja trebalo sastojati od tri dijela:

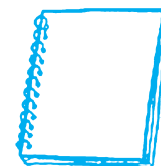
- zajedničkog studija za sve odgajatelje u koji bi bili uključeni sadržaji o načinima učenja djeteta, socijalizaciji, etici i interdisciplinarni sadržaji za buduće odgajatelje;
- specijalizacije i
- cjeloživotnog učenja.

Postaje sve jasnije da akademska znanja koje studenti stječu na fakultetima nisu uvijek adekvatna i relevantna za pedagošku praksu. Odgojno-obrazovni rad zahtjeva brze, ali istovremeno i dugotrajne promjene na svim razinama, no njega je gotovo nemoguće mijenjati ukoliko te promjene dolaze samo izvana. Stoga je za obrazovanje novih odgajatelja i specijalizaciju postojećih nužna, i za praksu relevantna, profesionalna interakcija odgajatelja i fakulteta.

O sim redovnog studija treba naglasiti potrebu za vlastitim stručnim usavršavanjem. Nužno je da odgajatelj uz praćenje stručne literature i odgovarajuće periodike sudjeluje u različitim oblicima stručnog usavršavanja koje organiziraju nadležne institucije, strukovne udruge, visokoškolske ustanove i

pripremili smo za vas

druge ustanove i pojedinci. Također je za odgajatelja korisno uspostaviti kvalitetnu i intenzivnu suradnju s institucijama i pojedincima koji razvijaju kvalitetnu praksu i postižu uzorne rezultate. Jednako je važno znati prepoznati vlastite snage, vlastita pozitivna iskustava u radu i znati ih prezentirati auditoriju, te aktivno sudjelovati u radu strukovnih udruga kako bi se zastupala uvjerenja odgajateljskog poziva.

Udruga je mjesto koje okuplja odgajatelje koji su prepoznali važnost vlastitog angažmana u jačanju vlastite kompetencije. Udruga organizira radionice i predavanja koja vode odgajatelji. Odgajatelj praktičar ima pristup koji je od velikog poticaja za svakog drugog odgajatelja koji razmjennom ideja stječe nova znanja koja će prenijeti u vlastitu radnu sredinu.

Internetske stranice Udruge odgajatelja www.udruga-odgajatelja.hr nude jedan oblik pomoći studentima, pristupnicima i odgajateljima pri osmišljavanju i realizaciji aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu. Promjene često dolaze izvana i prolaze mimo odgajatelja, te mu ne pružaju mogućnost utjecaja na vlastitu praksu. Udruga je mjesto na kojem svaki odgajatelj može izraziti svoje mišljenje, pružiti uvid u vlastiti rad i kroz praksu potvrditi ili demantirati neki novi pristup radu. Udruga je institucija koja uz potporu svojih članova može utjecati na promoviranje pozitivnih promjena kao i na osporavanje negativnih koje nemaju opravdanje u praksi. Uključivanjem što većeg broja odgajatelja u Udrugu, ona postaje centralno mjesto sa značajnim pravom glasa, iz kojeg kreće suradnja s predstavnicima prosvjetne politike – gradskim Uredom za obrazovanje, kulturu i šport, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa i Učiteljskim fakultetima.

Jedna od bitnih aktivnosti Udruge je predstavljanje pedagoške djelatnosti široj društvenoj sredini. U sve češćim pozivima velikih korporacija vidi se napredak u prepoznavanju kvalitete rada odgajatelja kroz potragu za

kompetentnim ljudima koji rade djecom (voditelji radionica, voditelji animatori djece). Taj napredak upućuje na to da je društvo prepoznalo da su odgajatelji osobe s najvišom razinom znanja u radu s djecom. Kako bi se ova slika o odgajatelju održala i razvijala, nužno je sustavno raditi na vlastitu profesionalnom razvoju. Otvaranjem vrtića prema korisnicima i društvenoj sredini napustilo bi se uvjerenje prema kojem je ovaj poziv lagodan i ne uključuje veću misaonu aktivnost.

Predodžba o odgajateljskom pozivu

Kad se predstavite kao odgajateljica, najčešće čujete: 'Pa ti si teta u vrtiću'. Odgajateljice često nazivaju 'tetama', iako znamo da ovaj naziv nema nikakve veze sa zanimanjem, nego s rodbinskim odnosima. Iako je taj naziv prihvatljiv samo od strane djece, mahom ga koriste i odrasli kad misle na posao odgajateljice.

Zanimanje najupečatljivije predstavlja pojedinca i njegov rad, tj. mjesto u društvenoj podjeli rada i socijalnoj strukturi, implicirajući obrazovanje koje stoji iza tog zanimanja. Pridjev 'profesionalan' često se upotrebljava kako bi se naglasilo da je neki posao znalčki obavljen, tako dobro da zahtijeva specijalizirano znanje ili vještine.

Radi boljeg definiranja pojma profesije valja reći nekoliko riječi o srodnim pojmovima kao što su zvanje i zanimanje. *Zvanje* označava obrazovanje, više ili manje specijalizirano, koje je pojedinac stekao tijekom svoga školovanja. *Zanimanje* označava posao koji pojedinac obavlja kao svoju svakodnevnu radnu aktivnost kojom osigurava sredstva za život. To znači da je za to zanimanje nužno točno određeno obrazovanje.

Prerastanje zanata u profesiju nastaje onda kad se obavljanje djelatnosti počinje temeljiti na teorijskom znanju (građevinski tehničar razlikuje se od zidara po svom poznavanju statike, mehanike, geometrije i sl.). Odgajatelj svoj rad temelji na teorijskom znanju koje treba uklopiti u rad poznavajući osobine i psihološke uvjete razvoja djeteta predškolske dobi.

Iz ovoga proizlazi jedna odlika koja kvalitativno razlikuje profesiju od zanimanja, a to je da svakodnevni odgajateljski rad nije rutina nego rješavanje problema. Proces odgoja i obrazovanja djece donosi pred odgajatelja bezbroj izazova koje kao kompetentan stručnjak mora moći rješavati 'u hodu'. Profesija koja je temeljena na teorijskom znanju mora biti u stanju to teorijsko znanje primijeniti u rješavanju svakodnevnih problema u području svoje djelatnosti.

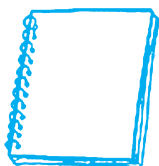
Anketno pitanje: Kad bi postojala mogućnost, biste li nastavili školovanje?

Na nekom drugom studiju – 161 (49,5%)
 Na specijalizaciji u predškolskom odgoju – 82 (25,2%)
 Ne bih nastavio/la školovanje – 40 (12,3%)
 Na istom studiju, radi stjecanja VSS – 34 (10,5%)
 Na srodnom studiju – 8 (2,5%)
 Ukupno glasova: 325

Anketa se provodila u razdoblju od 1. studenoga do 31. prosinca 2008., a u njoj je sudjelovalo 340 odgajatelja iz sedam županija: Zagrebačka 29%, Primorsko-goranska 13%, Koprivničko-križevačka 10%, Varaždinska 4%, Splitsko-dalmatinska 25%, Međimurska 12% i Zadarska županija 7%. Suradnjom svih udruga odgajatelja u RH započeli smo anketiranje u navedenim županijama, no anketa do danas još nije zaključena.

Stručna sprema ispitanika:	90% VŠS, 9% SSS i 1% VSS.
Godine starosti ispitanika:	46-50 god. 20%
	26-30 god. 18%
	41-45 god. 17%
	31-35 god. 15%
	36-40 god. 14%
	Ostali 16%

Ankete je obradila voditeljica Udruge odgajatelja Krijesnica, Adrijana Višnjić Jevtić.

pripremili smo za vas

Odgajatelj je osoba koja zna dobro promatrati i oslušivati djecu

Koliko ljudi zna koji je stupanj obrazovanja potreban kako bi se postalo odgajateljem? Često sam svjedok čuđenju javnosti kad se shvati da odgajatelji moraju imati završen trogodišnji studij. Na struci je da svojim radom promjeni mišljenje javnosti kako bi se poručilo da odgajatelji nisu samo osobe koje se 'igraju'. Igra je spontana aktivnost koja, pravilno usmjerena, utječe na proces učenja. Kroz 'igru' odgajatelj provodi odgoj i obrazovanje djece. Ta 'igra' zahtjeva veliki angažmana odgajatelja. Svako dijete je posebno pa odgajatelj mora znati različite stilove poučavanja i rada prilagoditi svakom pojedinom djetetu. Osim s djetetom, interakcija s roditeljima zahtijeva visoku profesionalnost u korištenju komunikacijskih tehnika, suptilnost u pristupu, kao i sposobnost učinkovitog rješenja mogućih problema u odgoju ili obitelji djeteta.

Profesionalizacija

U kolikoj je mjeri neka profesija organizirana, možemo zaključiti uzimajući u obzir kriterije stupnja organiziranosti institucije za profesionalno obrazovanje, tipove organizacija u kojima se ta profesija najčešće zapošljava i organiziranost profesionalnih udruženja – udruga.

oderni se profesionalizam temelji na postojanju institucija za profesionalno obrazovanje. To obrazovanje se sastoji od obveznog i neformalnog obrazovanja svakog pojedinog odgajatelja. Osnovno polazište za rješavanje profesionalnog statusa odgajatelja nalazi se u prevladavanju razlike u stupnju obrazovanja. Ta činjenica može znatno olakšati prepreke u timskom radu unutar vrtića, koji se pokazao najuspješnijim načinom rada, osobito u odgojno-obrazovnim ustanovama. Takav nas zaključak vodi do pitanja što svaki pojedinac može učiniti i što čini, da svoju

kariku u zajedničkom lancu učini još jačom i čvršćom. Ukoliko želimo pridonijeti profesionalizaciji odgajateljske profesije, upravo je udruga odgajatelja karika kojom se mnogi od navedenih izazova mogu povezati.

Literatura:

1. E. König, P. Zedler (1998.): *Teorije znanosti o odgoju – uvod u osnove, metode i praktičnu primjeru*, Zagreb, Tipotisak
2. D. Miljković, M. Rijevec (2007.): *Organizacijska psihologija – odabrana poglavlja*, Donja Lomnica, Ekološki glasnik
3. Ž. Špore (1990.): *Sociologija profesija – ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije*, Zagreb, Sociološko društvo
3. M. Šagud (2006.): *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*, Visoka učiteljska škola u Petrinji
4. M. Stevanović (2003.): *Predškolska pedagogija*, Rijeka, Adromeda
5. A. Miljak (1996.): *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja – model Izvor*, Velika Gorica, Persona

